

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.

פרק ראשון – סיפור קצר

פרק שני – דרמה

פרק שלישי – רומאן ונובלה

פרק רביעי – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

פרק חמישי – שיר שלא נלמד

משלושת הפרקים הראשונים יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 28 נקודות).

הפרק הרביעי (שירה – 28 נקודות = 14×2)

והפרק החמישי (שיר שלא נלמד – 16 נקודות)

הם חובה. עליך לענות על השאלות שבהם לפי ההוראות בכל פרק.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(3) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, עליך לענות על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

סיפורים מאת עגנון

1. האם הדמות המרכזית בסיפור מאת עגנון שלמדת היא מורכבת ורבת פנים או מתאפיינת בתכונה מרכזית אחת שמכתיבה את התנהגותה? נמק והדגם את דבריך.
בסס את תשובתך על התנהגות הדמות המרכזית בסיפור ועל היחסים שלה עם דמויות אחרות.

סיפורים עבריים ומתורגמים

- (שים לב: בסיפורים עבריים אין לכתוב על סיפורי עגנון ולא על הסיפור **אח קטן** מאת רונית מטלון)
2. לדברי הסופר עמוס עוז, פתיחת סיפור היא מעין חוזה בין הכותב לבין הקורא. הכותב מבטיח ולא תמיד מתכוון לקיים.
(עוז, ע' [1996]. מתחילים סיפור. ירושלים: כתר הוצאה לאור, עמ' 11)
- אילו ציפיות או "הבטחות" מעוררת הפתיחה של סיפור קצר שלמדת? הסבר אילו פרטים בפתיחה מעוררים אותן.
האם ציפיות אלה מתממשות במהלך הסיפור או בסיומו? הסבר והדגם את דבריך.

אח קטן / רונית מטלון

3. עלילת הסיפור "אח קטן" נעה בין הווה לעבר.
הדגם כיצד הדבר בא לידי ביטוי בסיפור, והסבר את תרומתו לעיצוב דמותו של ניסו.

פרק שני – דרמה

אם בחרת בפרק זה, עליך לענות על אחת מן השאלות 4-13. (לכל שאלה – 28 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"; טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר".

"מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

4. על פי המחזה שלמדת (מחזה מאת סופוקלס או מחזה מאת שקספיר), הצג והסבר שני מאפיינים של הטרגדיה הקלסית.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

אנטיגונה

5. יש דמויות בטרגדיה הרואות באנטיגונה דמות פורעת חוק, ויש דמויות המעריכות את מעשיה.
- א. הסבר והדגם קביעה זו. בסס את דבריך על שתיים מן הדמויות בטרגדיה (גם המקהלה יכולה להיחשב לדמות). (18 נקודות)
- ב. לדעתך, האם אנטיגונה היא פורעת חוק או אישה הראויה להערכה? הסבר והדגם את דבריך. (10 נקודות)

אדיפוס המלך

6. "שלב ההיפוך" הוא השלב שבו הגיבור הטרגי מגיע לידיעה וגם מיזדרדר מהצלחה לכישלון. תאר שלב זה בטרגדיה "אדיפוס המלך", והסבר את תרומתו לבניית המשמעות הטרגית של המחזה.

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

המלט

7. אפיין את יחסיו של המלט עם נשים בטרגדיה, ובסס את דבריך על שתי סצנות. הסבר מה יחסים אלה מלמדים על דמותו של המלט ועל מצבו הנפשי.

המלך ליר

8. לפניך קטע העוסק בטרגדיה "המלך ליר". קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו. בפתיחת המחזה מוצג גיבור העומד לעשות צעד גורלי: להוציא את עצמו במו ידיו מן ההקשר החברתי שבו הוא חי [...] הוא עומד לוותר על מלכות ממשית ולהותיר בידיו רק את התואר "מלך" [...]

(על פי פריי, נ' [1986]. המלך ליר: טרגדיה של בידור. בתוך ר' מזלי [עורכת],

המלך ליר ושקספיר: מבחר מאמרים [עמ' 86]. ירושלים: כתר)

מהו הצעד הגורלי בטרגדיה זו, ומה הן תוצאותיו? הסבר והדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 4/

מקבת

9. לפניך שני קטעים מן הטרגדיה ובהם דבריו של מקבת (בתרגום של מאיר ויזלטיר).
קטע (1) לקוח מראשית הטרגדיה וקטע (2) לקוח מאמצעה. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

(1) מחשבתי, שְׁבֵה יֵשׁ רִצַח כְּהִזְיָה בְלִבְדִּי,
מוֹעֲזַעַת בִּי אֶת כָּל הָאֲנוּשִׁי,
עַד שֶׁהִשְׁכַּל מִסַּתְתָּם מְרֵב סִבְרוֹת,
וְרַק הִלְאִיקִים יֵשׁ לוֹ קִיּוֹם.
[...]
אִם הַגּוֹרֵל רוֹצֵה שְׁאֵנִי אִמְלֶךְ,
אוּלַּי יָד הַגּוֹרֵל תִּכְתִּיר אוֹתִי
בְּלִי שְׁאֲנִיקָה אֲצַבֵּעַ.

(2) הִרְחַקְתִּי לֶכֶת בְּשִׁלּוּלֵי הַדָּם,
וְאִם אֲחַדְלָה, יִקְשֶׁה עָלַי לְחֹזֵר

על פי קטעים אלה, הסבר את התפתחות דמותו של מקבת. בסס את דבריך על העלילה הטרגית.

אותלו

10. לפניך דבריו של אותלו (בתרגום של נתן אלתרמן) לפני התאבדותו. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

לו תִּסְפְּרוּ בִּי כְּאֲשֶׁר הִנְנִי:
לְבָלִי הִמְתַּק דְּבַר וּבְלִי בְּקֶשׁ רְעוּת.
עַל אִישׁ סִפְרוּ שְׁלֵא הִשְׁכִּיל אֶהָב,
אֵךְ רַב מְדֵי אֶהָב; אֲשֶׁר אֵלַי קִנְיָה
לֹא שָׁשׁ, אֵךְ בְּבוֹאָהּ – עַד נִפְשׁ בָּאָה;
אֲשֶׁר בְּמוֹ יָדוֹ, כִּפְרָא בּוֹר, הַשְּׁלִיךְ
פְּנִינָה. יִקְרָה מִכָּל אוֹצְרוֹת הַשָּׁבֵט;

בדברים אלה אותלו מעיד על התנהגותו. הדגם קביעה זו על פי שתיים מן הסצנות במחזה, והסבר כיצד מוצגת בהן דמותו של אותלו כגיבור טרגי.

/המשך בעמוד 5/

רומיאו ויוליה

11. לפניך דבריו של לורנצו (בתרגום של רפאל אליעז) הנושא קינה על מות רומיאו ויוליה.
קרא אותם, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

וְאִם אֲשֶׁם אָנִי כְּמָלֹא נִימָה
בְּפֶרְעוֹת, שְׁנַתְרַגְּשָׁה עָלַיִנוּ,
יִטַּל הַצֶּדֶק אֶת יְמֵי זְקוּנֵי
מַעַט לְפָנֵי זְמַנָּם, וַיְהִי שְׁלָל
בְּיַדֵי הָאֲכֹרִי שְׂבַחֲקִים.

- א. הסבר והדגם מדוע לורנצו מרגיש אשם במותם של רומיאו ויוליה.
הבא מן המחזה סיבות נוספות להתפתחות הטרגיית של העלילה. (18 נקודות)
- ב. האם, לדעתך, לורנצו אשם? הסבר והדגם את דבריך. (10 נקודות)

מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20)

12. במחזות מודרניים רבים בא לידי ביטוי הרצון של האדם לזכות באהבה ובהכרה של הסביבה.
כיצד רצון זה בא לידי ביטוי במערכות היחסים במחזה המודרני שלמדת? האם רצון זה מתממש
במחזה? הסבר והדגם את דבריך.
13. תאר שתי סצנות מרכזיות במחזה המודרני שלמדת. כיצד המתרחש בסצנות אלה מעצב את עולמן
של הדמויות ואת בחירותיהן? הסבר והדגם את דבריך.

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרת בפרק זה, עליך לענות על אחת מן השאלות 14-16 (לכל שאלה – 28 נקודות).

שים לב: על שאלות 14-15 תוכל לענות גם על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שבשאלה 16.

14. חולשה – חוזק, ניכור – קרבה, גילוי – הסתרה, אפליה – שוויון וסובלנות.

בחר בשניים מצמדי ניגודים אלה, תאר כיצד הם באים לידי ביטוי ברומאן, והסבר את תרומתם לעיצוב הדמויות או לבניית היחסים ביניהן.

15. רומאנים רבים מתארים חוויות מכוננות המשנות את חייהן של הדמויות.

תאר שתי חוויות כאלה (שתי חוויות של דמות אחת או חוויה אחת של כל אחת משתי דמויות), וציין באיזה שלב בעלילת הרומאן הן מתרחשות.

הסבר את השפעתן של חוויות אלה על חיי הנפש ועל נסיבות החיים של הדמויות.

16. **שים לב:** על שאלה 16 תוכל לענות רק על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שלפניך.

סיפור פשוט, עיר קסומה, ספר הדקדוק הפנימי, מר מאני, מקדמות, שירה, חיי נישואין, התגנבות יחידים, זיכרון דברים, והיום איננו כלה, החטא ועונשו, מאדאם בובארי, אנה קארנינה, המשפט, האמן ומרגריטה, אל המגדלור, בית בודנברוק, מאה שנים של בדידות, הקול והזעם, אור באוגוסט, הדבר

היקפו הרחב של הרומאן מאפשר לעסוק בשאלות של מוסר וחברה מנקודות מבט שונות.

הצג שאלה כזאת שהרומאן שלמדת עוסק בה. הסבר את נקודות המבט השונות שבאמצעותן

שאלה זו נידונה ברומאן (למשל מצבים שונים, עימותים בין דמויות או עמדת המספר).

פרק רביעי – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

שים לב: פרק זה הוא חובה. ענה על שתיים מן השאלות 17-32:
על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 17-20),
ועל שאלה אחת משירת המחצית הראשונה של המאה ה-20 או משירת המחצית
השנייה של המאה ה-20 (שאלות 21-32) (לכל שאלה – 14 נקודות).

ענה על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 17-20).

שירת ימי הביניים

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לְבִי בְּמִזְרַח / יהודה הלוי

לְבִי בְּמִזְרַח וְאֹנְכִי בְּסוֹף מַעְרָב – / אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֲשֶׁר אֶכֶל וְאֵיךְ יַעֲרֵב?
אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרַי וְאֶסְרִי, בְּעוֹד / צִיּוֹן בְּחַבְלֵי אָדוּם וְאֹנִי בְּכַבְלֵי עָרָב?
יִקַּל בְּעֵינַי עֶזְבִּי כָּל טוֹב סִפְרָד, כְּמוֹ / יִקַּר בְּעֵינַי רְאוֹת עֲפָרוֹת דְּבִיר נַחְרָב!

פרש את ההכרזה של המשורר בבית האחרון בשיר. בתשובתך כתוב גם על התרומה של הצימוד להבנת המשמעות של הכרזה זו.
הסבר את הקשר בין הכרזה זו ובין השאלות בבתים שלפניה, והדגם את דבריך.

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יְפֵה נוֹף / יהודה הלוי

יְפֵה נוֹף, מְשׁוֹשׁ תֵּבֵל, קָרְיָה לְמִלְךָ רָב, / לָךְ נְכֹסְפָה נְפֹשִׁי מְפֹאֲתִי מַעְרָב!
הַמּוֹן רַחֲמֵי נְכֹמֵר כִּי אֶזְכְּרָה קָדֶם, / כְּבוֹדְךָ אֲשֶׁר נָגְלָה וְנוֹף אֲשֶׁר חָרַב.
וּמִי יִתְנִי עַל כֹּנְפֵי נְשָׁרִים, עַד / אֲרוּהָ בְּדַמְעָתִי עֲפָרְךָ וְיִתְעָרַב!
דְּרִשְׁתִּיךָ, וְאִם מְלִכְךָ אֵין בְּךָ וְאִם בְּמִקּוֹם / צָרִי גִלְעָדָךְ – נַחֵשׁ שָׁרְךָ וְגַם עֲקָרְךָ.
הֲלֹא אֶת אֲבֹנֶיךָ אֶחֱזוֹן וְאֶשְׁקֶם / וְטַעַם רִגְבִּיךָ לְפִי מִדְּבַשׁ יַעֲרֵב!

שיר זה מציג את הניגוד בין המצב של ציון בהווה ובין המצב שלה בעבר.
תאר והסבר באילו אמצעים נבנה ניגוד זה בשיר.
כיצד המשורר מבקש לגשר על ניגוד זה? הסבר והדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 8/

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

הבא מבול / יהודה הלוי

הבא מבול ושם תבל חרבה? / ואין לראות פני ארץ חרבה,
ואין אדם ואין חיה ואין עוף – / הסף הפל ושכבו מעצבת?
ובראות הר ושיחה לי מנוחה, / וארץ הערבה לי ערבה.
ואשית לכל עבר – ואין פל, / אבל מים ושמים ותבה,
5 וליתן בתתיחו מצולה, / ואחשב כי תהום יחשב לשיבה.
ולב הים יכחש באניה, / כאילו היא ביד הים גנבה!
וים יזעף – ונפשי תעלו, כי / אלי מקדש אלהיה קרבה.

תאר את חוויית המסע של המשורר בים, והסבר כיצד היא מעוצבת בשיר זה.

שירת ביאליק

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

כלם נשא הרוח, כלם סחף האור, שירה חדשה את-בקר חיהם הרנינה; ואני, גחל רך, נשתפתי מלב תחת כנפי השכינה.	ובשכלה לבבי לחלון, לאור, ובשצר-לי המקום מתחת לכנפה – כבשה ראשה בכתפי, ורמעתה על-דף גמרתי נטפה.
בדד, בדד נשארתי, והשכינה אף-היא כנף ימינה השבורה על-ראשי הרעידה. ידע לבי את-לבה: חרד חרדה עלי, על-בנה, על-יחידה.	חרש בכתה עלי ותתרפק עלי, וכמו שכה בכנפה השבורה בצדי: „כלם נשא הרוח, כלם פרחו להם, ואותר לבדי, לבדי...”
כבר נתגרשה מכל-הזויות, רק-עוד פנת סתר שוממה וקטנה נשארה – בית-המדרש – ומתפס בצל, ואהי עמה יחד בצרה.	ובצעין סיום של-קינה עתיקה מאד, ובצעין תפלה, בקשה וחרדה כאחת, שמעה אנני בבכייה החרשית היא ובדמעה שהיא הרותחת –

מערכת היחסים בין המשורר לשכינה מבטאת את הקונפליקט הפנימי שלו.

הסבר והדגם קביעה זו.

בתשובתך כתוב גם על שתיים מדרכי העיצוב של קונפליקט זה בשיר.

ענה על שאלה אחת משירת המחצית הראשונה של המאה ה-20 או על שאלה אחת משירת המחצית השנייה של המאה ה-20 (שאלות 21-32).

שירת המחצית הראשונה של המאה ה-20

שידי רחל

21. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

רק על עצמי / רחל

רק על עצמי לספר ידעתי.
צר עולמי בעולם נמלה,
גם משאי עמסתי כמוה,
רב וכבד מכתפי הדלה.

גם את דרכי — כדרכה אל צמרת —
דרך מכאוב ודרך עמל,
יד ענקים זדונה ובוטחת,
יד מתבדחת שמה לאל.

כל ארחותי הליו והדמיע
פחד טמיר מיד ענקים.
למה קראתם לי, חופי הפלא?
למה כזבתם, אורות רחוקים?

באמצעות תיאור המרחב הפיזי המשודרת מבטאת את מצבה בעולם.
הסבר והדגם קביעה זו.

22. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

פְּגִישָׁה חֲצִי פְּגִישָׁה / רחל

פְּגִישָׁה, חֲצִי פְּגִישָׁה, מִבֵּט אֶחָד מֵהֵר,
קִטְעֵי נִיבִים סְתוּמִים — זֶה דִּי...
וְשׁוֹב הַצִּיף הַכֹּל, וְשׁוֹב הַכֹּל הַסְעִיר
מִשְׁבֵּר הָאֲשֶׁר נִהְדָּנִי.

אֵף סֶכֶר שְׂכָחָה — בְּנִיתִי לִי מִגֵּן —
הִנֵּה הִנֵּה כְּלֵא הִנֵּה.
וְעַל בְּרָכִי אֶכְרַע עַל שִׁפְתַי אֶגַּם סוּאֵן
לְשִׁתּוֹת מִמֶּנּוּ לְרִנָּה!

תאר את תמונת הסיום בשיר, והסבר את הקשר בינה ובין התהליך הרגשי שהמשוררת חווה.

23. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

בְּאֶחָד גְּלִגּוּלִי / רחל

הִקְיִיתִי חֲתָה בֵּין חֵיוֹת הַשְּׂדֵה
בְּיָמִים רְחוּקִים, בְּאֶחָד גְּלִגּוּלִי?
וּמֵאֵז לִי קִרְבַּת הָאָחוֹת לְחֵי
וְאֵימַת הָאָדָם הַרוֹדֵה?

אֶפְרַת הַנוּצָה וְחִסְרַת הַמִּגֵּן
גְּלִגְלָה־פְּרָפְרָה בִּי נִשְׁמַת צְפוּר?
מִנְגִּינָה עֲגוּמִית, אֶהְבֵּת הַדְּרוֹר —
הֵן מִמֶּנָּה, מִמֶּנָּה שְׁתִּיחָן.

וְאוּלַי בְּגִלְגוּל הַרְחוּק־קְדוּם
הִיִּיתִי גְבַע־לְעֵשְׂבִים יְרֻקְרֻק?
וְלִכֵּן בְּאֵמִי־אֶדְמָה אֶדְבֵּק,
וּמִנּוּחֵי בְּחִיקָה הַשְּׁחוּם.

באמצעות תיאור החי והצומח המשוררת מאפיינת את עולמה ואת אישיותה.

הסבר והדגם קביעה זו.

24. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

מיכל / רחל

ותאהב מיכל בת־שאול את־דוד — ותבז
לו בלבה (ש"א י"ח, כ': ש"ב ר', ט"ז)

מיכל, אֲחוֹת רְחוּקָה! לֹא נִמְקָ חוֹט הַדּוֹרוֹת,
לֹא שָׁלְטוּ בְּכַרְמֶךָ הַנוֹגָה תְּרֵלֵי הַזְּמַן,
עַל כְּתָנֶת מְשִׁיךָ לֹא דָהוּ פְּסִי אֲרֻגְמָן
וְצִלְצוּל אֲצִעְדוֹת וְהִבֵּךְ עוֹד הָאֵזֶן תִּקְלָט.

לֹא אַחַת רְאִיתִיךָ נִצְבֶּת לְיַד הָאֶשְׁנָב,
בְּעֵינֶיךָ הִיָּפָה מְהוֹלִים גְּאוּה וְרֵךְ;
מִיכָל, אֲחוֹת רְחוּקָה, אֲנִי עֲצוּבָה כְּמוֹךָ,
כְּמוֹךָ נְדוּנְתִי לְבוֹז לְאֶשֶׁר אֶהֱב.

מה מייצגת דמותה של מיכל בת שאול בעיני המשוררת?
באילו דרכים המשוררת מקרבת את מיכל לעולמה? הסבר והדגם את דבריך.

שירת המחצית השנייה של המאה ה-20

אם בחרת לענות על חלק זה, ענה על שאלה אחת בנושא שלמדת.

זהויות

25. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יונתן / יונה וולך

אני רץ על הגשר
והילדים אחריו
יונתן
יונתן הם קוראים
קצת דם
רק קצת דם לקנות הדבש
אני מסכים לחור של נעץ
אבל הילדים רוצים
והם ילדים
נאני יונתן
הם פורתים את ראשי בענף
גלדיולה ואוטפים את ראשי
בשני ענפי גלדיולה ואורזים
את ראשי בנר מרשרש
יונתן
יונתן הם אומרים
באמת תקלח לנו
לא תארנו לעצמנו שאתה כזה.

לפניך שורות הלקוחות מן השיר:

אבל הילדים רוצים

והם ילדים

נאני יונתן

פרש אותן, והסבר את משמעותן בהקשר הכללי של השיר.

26. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אודיסס / חיים גורי

ובשובו אל עיר מולדתו מצא ים
ודגים שונים ועשב צף על הגלים האטמים
ושמש נחלשת בשולי שמים.

טעות לעולם חוזרת, אמר אודיסס בלבו העיף
וחזר עד פרשת-הדרךים הסמוכה לעיר השכנה,
למצא את הדרך אל עיר מולדתו שלא הייתה מים.

הלך עיף כחולם ומתגעגע מאד
בין אנשים שדברו וננית אחרת.
המלים שנטל עמו כצידה לדרך המסעות, גועו בינתים.
רגע חשב כי נרדם לימים רבים
וחזר אל אנשים שלא תמהו בראותם אותו
ולא קרעו עינים.

הוא שאל אותם בתנועות והם נסו להבין אותו
מתוך המרחקים.
הארגמן הסגיל והלך בשולי אותם שמים.

קמו המבגרים ונטלו את הילדים שעמדו סביבו במעגל
ומשכו אותם.
ואור אחר אור הצהיב בבית אחר בית.

בא טל וירד על ראשו.
באה רוח ונשקה לשפתיו.
באו מים ושטפו רגליו כאבריקליה הזקנה
ולא ראו את הצלקת.
והמשיכו במורד כדרך המים.

תאר את ההבדל בין השיבה של אודיסס בשיר זה ובין השיבה של אודיסאוס בסיפור מן
המיתולוגיה מאת הומרוס, והסבר את התרומה של הבדל זה להבנת משמעות השיר.
הדגם את דבריך.

מה זאת אהבה?

27. לפניך שיר מאת אברהם חלפי המתחיל במילים "עטור מצחק זָהב שָחור". קרא אותו וענה על השאלה שאחריו.

<p>בית 4</p> <p>שׁוֹכְנֵת נַפְשִׁי בֵּין כְּתָלֵי בֵּיתָךְ.
וּשְׁבוּיָהּ בֵּין כְּתָלֶיךָ מִמְּנֵי נִפְרָדָת
עַתָּה אֲנִי בְּגוֹפִי נִפְרָד מִמֶּךָ.</p> <p>בית 5</p> <p>פָּרוּשׁ חֲלוּמֵי כְּמֶרְכָּד לְרִגְלֶיךָ.
צִעְדִי, אֶהוּבָה, עַל פְּרָחֵי פְּסִיעוֹתֶיךָ.
לְבָשִׁי תְּלוּקָה הַנֶּרֶד לְעַתָּה לֵיל.
עוֹד מְעַט וְאָבֹא אֵלֶיךָ</p> <p>בית 6</p> <p>וּמִצְחָךְ
הָעֵטוֹר זָהָב שָחור
יִקְרַב אֵל שְׁפֵתֵי כְּחֶרוֹז אֵל שִׁיר.
אֲזוּ אֶלְחַשׁ בְּאַזְנוֹיְךָ עַד בְּקָר,
עַד אוֹר,
כְּשֶׁכּוֹר:
עֵטוֹר מִצְחָךְ זָהָב שָחור.</p> | <p>בית 1</p> <p>עֵטוֹר מִצְחָךְ זָהָב שָחור.
(אֵינֶנִּי זֹכֵר אִם כָּתְבוּ כָךְ בְּשִׁיר).
מִצְחָךְ מִתְחַרְזוּ עִם עֵינַיִם וְאוֹר.
(אֵינֶנִּי זֹכֵר אִם חָרְזוּ כָךְ בְּשִׁיר).
אֵךְ לְמִי שִׁתְּהִי –
חֲרִיו מְלֵאֵי שִׁיר.</p> <p>בית 2</p> <p>תְּלוּקָה הַנֶּרֶד צִמְרִירֵי נֶרֶךְ.
אֵת בּוֹ מִתְעַטְפֹת תְּמִיד לְעַתָּה לֵיל.
לֹא תִיַּתִּי רוּצָה לְהִיּוֹת לְךָ אָח,
לֹא נוֹזֵר מִתְפַּלֵּל לְדַמוֹתַי שֶׁל מְלֶאֶךְ
וְרוּאָה תְּלוּמוֹת עֲגוּמִים שֶׁל קִדְשָׁה –
וּלְמוֹלוֹ אֵת, אֲשֶׁה.</p> <p>בית 3</p> <p>אֵת אוֹהֶבֶת לְהִיּוֹת עֲצוּבָה וְשׁוֹתֶקֶת,
לְהִקְשִׁיב לְסִפּוֹר עַל קְרוֹב, עַל רְחוֹק.
וְאֵי שֶׁלֹּא פֶּעַם אֲבִיט בְּךָ בְּשִׁקֵּט,
אֵין קוֹל וְדָבָרִים,
שׁוֹכֵחַ הַכֹּל עַל אוֹדוֹת אֲחֵרִים.</p> |
|---|--|

פרש את הבית השני בשיר.

האם בית זה משקף את יחסו של המשורר לנמענת, כפי שהוא בא לידי ביטוי בשיר כולו? נמק והדגם את דבריך.

28. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

פי אהבה היא צרף / פרץ־דרור בנאי

פי אהבה היא צרף
וצרף הוא כאב
רבות הן הפעמים שקאבנו
ורבות הן עוד יותר הפעמים
שגותרנו חצויים משום ש –
במרכבת האהבה השנים הם אחד
ואחד לבדו הוא רק חצי

ככל שרוחך השלים את רוחי
למשק מחציתו השתוקק עפרי
כך שעל כל לילה
שבנינו עבר שחר שב והפציע
ולב אשר ביפי עוד נפקח
איננו שריר בלבד
מצעו כתכלית עולם ורחב

הסבר והדגם כיצד הכמיהה של שני האוהבים לאיחוד באה לידי ביטוי בשיר.

לחיות בארץ-ישראל

29. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תִּירִים / יהודה עמיחי

בְּקוּרֵי אֲבָלִים הֵם עוֹרְכִים אֲצִלָּנוּ,
יוֹשְׁבִים בְּיַד וְשֵׁם, מְרַצִּינִים לֵיד הַכְּתָל הַמַּעֲרָבִי
וְצוֹחֲקִים מֵאַחֲרֵי וִילֹנוֹת כְּבָדִים בְּחֻדְרֵי מְלוֹן,

מִצְטַלְמִים עִם מֵתִים חֲשׂוּבִים בְּקֶבֶר רַחֵל
וּבְקֶבֶר הַרְצֵל וּבְגִבְעַת הַתְּחַמֶּשֶׁת,
בוֹכִים עַל יְפֵי גְבוּרַת נְעָרֵינוּ
וְחוֹשְׁקִים בְּקִשְׁיוֹת נַעֲרוֹתֵינוּ
וְתוֹלִים אֶת תְּחַתּוּנֵיהֶם
לִיבוֹשׁ מְהִיר
כְּאִמְבֹּטִיָּה כְּחֻלָּה וְצוֹנְנֵת.

פַּעַם יִשְׁבְּתִי עַל מַרְגּוֹת לֵיד שַׁעַר בְּמַצוֹדֵת דָּוִד, אֶת שְׁנֵי
הַסְּלִים הַכְּבָדִים שִׁמְתִי לְיָדִי. עֲמַדָּה שֶׁם קְבוּצַת תִּירִים
סָבִיב הַמְדַרְיָה וְשִׁמְשֵׁתִי לָהֶם נִקְדַּת צִיּוֹן. "אַתֶּם רוֹאִים
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עִם הַסְּלִים? קִצַּת יְמִינָה מֵרֹאשׁוֹ גִּמְצָאֵת
קִשְׁתׁ מִן הַתְּקוּפָה הַרומִית. קִצַּת יְמִינָה מֵרֹאשׁוֹ". אֲבָל
הוּא זֶה, הוּא זֶה! אֲמַרְתִּי בְּלִבִּי: הַגְּאֻלָּה תְּבוֹא רַק אִם יִגִּידוּ
לָהֶם: אַתֶּם רוֹאִים שֶׁם אֶת הַקִּשְׁתׁ מִן הַתְּקוּפָה הַרומִית?
לֹא חֲשׂוּב: אֲבָל לֵידָהּ, קִצַּת שִׁמְאֻלָּה וְלִמְטָה מִמֶּנָּה, יוֹשֵׁב
אָדָם שֶׁקָּנָה פְּרוֹת וִירְקוֹת לְבֵיתוֹ.

מהי הביקורת המובעת בשיר? הסבר כיצד ביקורת זו מעוצבת בשיר.

30. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

אהבת הארץ / יצחק לאור

נֵאִין בְּאַרְץ הַזֹּאת שׁוֹם דְּבָר יָפֶה? אַתָּה שׁוֹאֵל
אוֹתִי וְאֲנִי מְשִׁיב: בְּחִיפָה, בְּמוֹרֵד הַכְּרֵמֶל גְּרָה אַחַת
קוֹרְאִים לָהּ יַעַל (לְחֹבֵר שְׁלֵה, אֲנִי חוֹשֵׁב, קָרָאוּ מִיכָאֵל
אוֹ סוּהִיל) בְּסוּרְגֵי הַבְּרוֹזֶל, בְּסִבְכָה שְׁמַעֲל מְטָתָה, מְשִׁתְּרֶגֶת גִּפְזָן
סְמִיכָה. כָּל הָאֲבִיב הַתְּפֹתַח שֵׁם סְמֵדֵר וּבְקִיץ שְׁעָבֵר (לְמִשָּׁל)
הָיוּ מִמֶּשׁ בְּתוֹךְ הַחֲדָר שְׁנֵי אֲשָׁכוֹלוֹת עֲנָבִים כְּבָדִים מְרַב
עָסִיס. בְּבִקְר הַתְּמוֹגְגוּ סְבִיבְכֶם חֲמֵשׁ דְּבוּרִים זָהָב לֹא
מִזִּיקוֹת בְּאוֹר הַחֶסֶם וְאַחֲרֵי הַצְּהָרִים צָנְנָה אוֹתָם רוּחַ
מִן הַיָּם, שְׁנֵי אֲשָׁכוֹלוֹת אֲדָמִים, בְּיָמִים אֲפֵלִים וּבְלִילוֹת
בוֹהָקִים. בְּכָל מְקוֹם שָׁבוּ אֲנִי הוֹלֵךְ, לֹא חָשׁוּב מֶה אֲנִי
שׁוֹמֵעַ אוֹ אוֹמֵר, מֶה אֲנִי רוֹאֶה וּמְסַפֵּר, מֶה עוֹנָה
וְשׁוֹאֵל, אֲנִי יָכוֹל לְרְאוֹת לִי אוֹתָם בְּחֵלוֹן הַמְּסַרְגַּ
שֶׁל יַעַל, שְׁנֵי אֲשָׁכוֹלוֹת בוֹעֲרִים בְּמוֹרֵד הַכְּרֵמֶל

מה מאפיין את אהבת הארץ על פי שיר זה? הסבר והדגם את דבריך.

שירים בעקבות השואה

31. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

טיוטת הסכם לשלומים / דן פגיס

טוב טוב, אֲדוֹנִים הַזֹּעֲקִים חָמָס כְּתָמִיד,
בְּעֲלִיגָס טוֹרְדָנִים,
שָׁקֵט!
הַפֵּל יַחֲזֹר לְמִקוּמוֹ,
סְעִיף אַחַר סְעִיף.
הַצֶּעֲקָה אֶל תוֹף הַגְּרוֹן.
שְׁנֵי הַזֵּהָב אֶל הַלֶּסֶת.
הַפְּחָד.
הַעֲשֵׂן אֶל אַרְבּוֹת הַפֶּחַ וְהַלְאָה וּפְנִימָה
אֶל חֵלֶל עֲצָמוֹת,
וּכְכַר תִּקְרְמוּ עוֹר וְגִידִים וְתַחֲיוּ,
הִנֵּה עֲדִין תַּחֲיוּ לָכֶם,
יוֹשְׁבִים בְּסֻלּוֹן, קוֹרְאִים עִתּוֹן עֲרָב.
הִנֵּה הַנֶּכֶם! הַפֵּל בְּעוֹד מוֹעֵד.
וְאֲשֶׁר לַפּוֹכֵב הַצֶּהָב: מִיָּד יִתְלַשׁ
מֵעַל הַתְּזָה
וַיִּהְגֵּר
לְשִׁמְיָם.

פגיס לא בכה, וגם הקורא לא בוכה אתו. אבל הלעג בחריפותו מכה בנו [...] מזעזע אותנו.

(בן, מ' [8 ביולי 2016]. לא ניחשו אפילו את פני, הארץ)

הסבר כיצד בא לידי ביטוי הלעג החריף בשיר "טיוטת הסכם לשלומים"? הסבר והדגם את דבריך.

32. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אבא ואמא הלכו לקולנוע, אילנה יושבת לבד

בכורסה ומעיינת בספר אפור / מאיר ויזלטיר

היא מדפדפת, דוידים ערמים
רצים ערמים ורזים פלפף,
וגם דודות עם הטוסיק בחוץ
ואנשים בפיוז'מות כמו בתיאטרון
ומגני-דוד מבד.
וכלם פלפף מלערים ורזים,
ועינים גדולות כמו לעופות.

זה נורא משנה וכלפף אפר. ואילנה יש לה עפרונות אדמים
וכחלים וירקים וצהובים וורדים.
אז היא הולכת לחדר שלה
ומביאה את כל העפרונות היפים
ומצירת בחשק גדול
לכלם משקפים ופרצופים מצחיקים.
וביחוד לילד הקרן הרזה
היא עושה לו שפם ענקי אדם כזה
ובסוף השפם עומדת צפור.

בשיר זה מובאת נקודת המבט של הילדה אילנה. מהי התרומה של נקודת מבט זו לבניית

משמעות השיר? הסבר והדגם את דבריך.

פרק חמישי – שיר שלא נלמד

שם לב: פרק זה הוא חובה. ענה על שאלה 33 (16 נקודות).

33. לפניך השיר "חדשות מדי שעה" מאת אדם זגייבסקי. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

חדשות מדי שעה / אדם זגייבסקי

תרגום: דוד וינפלד

הִרְדִּי מִשְׁדֵּר חֲדָשׁוֹת מְדֵי שְׁעָה.
הַקְּרִינִים יוֹדְעִים הַכֹּל; לֹא יִתְבַּן,
כְּמִדְּמָה, שֶׁכָּל שְׁעָה וְשְׁעָה
תִּהְרֶג, תִּגְנֹב, תִּרְמָח. וְאֶף-עַל-פִּי-בֶן
כִּדּוּ הוּא, הַשְּׁעוֹת, כְּמוֹ אֲרִיּוֹת, מוֹרְפוֹת
אֶת מְלֵאֵי הַחַיִּים. הַמְּצִיאוֹת מוֹכִיחַה
סוֹדֵר שְׁמֹרְפָקִיו מִשְׁפָּשְׁפִים. מִי
שֶׁמְאֻזֵּן לְחֲדָשׁוֹת אֵינּוּ יוֹדֵעַ, כִּי
בְקֶרְבָּת מְקוֹם, בְּגֵן הַרְטֹב מְנַשֵּׂם
מְטִיל הַתְּלַחֵל אֶפֶר וּמִשְׁתַּעֲשַׁע,
נֶאֱכָק בְּנִכְעָלֵי עֵשֶׂב קָשִׁים.

מהי עמדתו של המשורר בנוגע להקשבה לשידורי החדשות "כל שעה ושעה"?
באילו דרכים הוא מבטא את עמדתו? הסבר והדגם את דבריך.
בתשובתך כתוב גם על תמונת הסיום של השיר.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך